

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

=====

Стенографски протокол

ДИРЕКЦИОНЕН

СЪВЕТ

С о ф и я

12 октомври 1982

=====

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
I. ПРИСЪСТВУВАЩИ	3
II. ОТКРИВАНЕ И ДНЕВЕН РЕД	
Дико Фучеджиев	4
III. ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД	
Информация от Николай Милев	5
IV. ИЗКАЗВАНИЯ	
Банчо Банов	15
Николай Милев	17
Драгомир Колев	17
Николай Милев	19
Николина Лекова	20
Николай Милев	20
Александър Панков	20
V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дико Фучеджиев	22
VI. ВТОРА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД	
Информация от Николина Лекова	27
VII. ИЗКАЗВАНИЯ	
Николай Милев	29
VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дико Фучеджиев	30
IX. ТОЧКА ТРЕТА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД	
Дико Фучеджиев	31
Информация от Драгомир Колев	35
X. ИЗКАЗВАНИЯ	
Банчо Банов	36
Крикор Азарян	39
Велко Кънев	41
Стефан Данаилов	43
Александър Григоров	46

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	Стефан Данаилов	46
	Александър Григоров	47
	Стефан Данаилов	47
	Асен Шопов	47
	Александър Панков	51
	Николай Люцканов	52
XI.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
	Дико Фучеджиев	52
XII.	ТОЧКА ЧЕТВЪРТА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД	
	Александър Панков	57
	Николина Лекова	58
XIII.	ЗАКРИВАНЕ	
	Дико Фучеджиев	58

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

Членове: Банчо Банов

Александър Григоров

Александър Панков

Николай Милев

Александра Маринова

инж. Илия Драгнев

Николай Люцканов

Крикор Азарян

Николина Лекова

Асен Шопов

Велко Кънев

Стефан Данаилов

Драгомир Колев

О Т С Ъ С Т В У В А Щ И

проф. Филип Филипов

Енчо Халачев

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

=====

Стенографски протокол

ДИРЕКЦИОНЕН

СЪВЕТ

Състоял се на 12 октомври 1982
в Заседателната зала на театъра

Н А Ч А Л О

15.30 часа

-о-

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

Откривам Дирекционния съвет при следния

Д Н Е В Е Н Р Е Д :

1. Информация за икономическото състояние на театъра.
Докладва: Николай Милев
2. Информация за почивната база на театъра.
Докладва: Николина Лекова
3. Информация за посещаемостта на представленията.
Докладва: Драгомир Колев
4. Разни.

Имате ли съображения по дневния ред? Няма. Приема се.
Ако имате въпроси ще ги зададете в точка "Разни".

Преминаваме към

ТОЧКА ПЪРВА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

Има думата др. Николай Милев

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

Другари,

Преди да започна искам да направя една уговорка: в информацията за дейността на нашия театър включвам календарната година, а не театрален сезон – от 1 януари до 31 декември, тъй като парите ни се отпускат за календарна година.

Второ, в сравненията, които правя, не включвам настоящото деветмесечие, защото в това деветмесечие има две неща, които не са характерни за дейността на театъра:

– това е Театърът на нацията, където средната цена на билетите беше 4,20 лева, а нашата средна цена е 1,80 лева. С други думи приходите не са нормални и не могат да служат като измерител;

– това е и пиесата "Пожарът", която за нас суперпродукция ни обременява с разходи, каквито обикновено правим за три или четири постановки.

Поради тези причини избягвам сравнения на това деветмесечие с деветмесечието от миналата година.

За своята дейност през 1981 година нашият театър получи от бюджета на държавата 2 246 480 лева, а изразходва 2 246 049 лева, като реализира остатък от 431 лева. Това е показател, който говори за точно и близко следене на разходите.

От цялата изразходвана субсидия относителният дял на заплатите е най-голям: 1 397 000 лева, което прави 62,22 на сто от общата субсидия.

За цялата 1981 година бяха раздадени 123 000 лева като

допълнително материално стимулиране, от които 11 940 лева бяха раздадени като награди, останалите 110 668 лева като брутна индивидуална запалата или така наречените премии.

Тук е мястото да се спра малко по-подробно на този въпрос защо толкова трудно се "раждат" нашите премии. Защо за да ги разрешат трябва да се ангажират дори най-големите ни ръководства. Задават се хиляди въпроси "защо". Дори се стигна дотам да се обвиняват директорът и главният счетоводител, че не са уредили премиите. Други открито говорят, че много пари харчим за постановки, купуваме скъпо обзавеждане на канцелариите и затова не можем да вземем премиите.

Това са справедливи въпроси, защото са болезнени за всички хора. Но трябва открито да отговоря, че не са прави нито едните, нито другите. Истината е съвсем друга. Когато се направи анализ на нормативните документи, регламентирали тези въпроси, се установи следното: в Наредба № 9 от 1976 година на Комитета за култура в чл. 46 изрично е определен лимит за премиране на Народен театър "Иван Вазов" и Народна опера до 20 на сто, а за останалите опери и театри до 15 на сто. Чл. 54 от същата Наредба регламентира, че 60 на сто от изпълнението на плана за приходите или намаление на разходите също могат да се получат за материално стимулиране. Това е така до 1 януари 1979 година, когато по силата на Постановление № 33 от 1978 година се издаде Наредба № 11 на Комитета за култура, в която се разглежда въпроса за материалното стимулиране на колективите: театрални, оперетни и оперни. Поради това, че в тази Наредба не се упоменават двата института – Народен театър и Народна опера, за тях остават да важат общите разпоредби за материално стимулиране, които се отнасят за бюджетните институти. С други думи нас ни приравняват с читалищата, съветите и

други, което значи лимит до 4 на сто за материално стимулиране. Оттук започва нашето "ходене по мъките".

След като е направен големият пропуск се прави опит да се тушират нещата с едно компромисно, но не и ефективно решение. Какво е то? Разрешава ни се от ДО "Театър и музика" да прилагаме Правилника за организация на работната заплата на работещите по 33-о Постановление други театри, защото положението става скандално. Получава се доста голяма разлика в материалното стимулиране между нашия театър и Народната опера и останалите театри и опери в полза на последните.

В началото всичко върви нормално, докато настъпват промени в Министерството на финансите. Оттук започват истинските мъки за директора и главния счетоводител, защото Министерството на финансите не признава прилаганата Наредба за законна и за разрешаването на тези премии трябва да се ангажират все по-високи нива, за да се стигне накрая и до нашия първи ръководител. Трябва да поясним, че колкото се отива по-нагоре, толкова по-трудно се поставят подписи. Като пример мога да посоча разрешаването на премиите за 1982 година от др. Георги Йорданов.

Трябва да се отбележи, че ръководството на театъра обръща сериозно внимание за повишаване материалното благосъстояние на хората си. В началото на 1982 година бяха повишени заплатите на 139 човека и техният годишен доход в сравнение с 1981 година ще бъде със 195 лева по-голям.

При анализирането на останалите разходни параграфи за 1981 година може да се направи изводът, че се очертава едно положително явление, което е необходимо да премине в трайна тенденция към намаляване на разходите. Например, в сравнение с 1980 година разходите по параграф 3 "Канцеларски и стопански" са на-

малени с 65 000 лева, като за 1980 година са изразходвани 227 хиляди лева, а за 1981 година 162 000 лева. Най-чувствително намаление във вътрешната структура на този раздел на разходите се пада на "Поддържане на инвентара" - 15 000 лева, за афиши - 6000 лева, отопление - 5000 лева, за вода и смет - 5200 лева - давам ги в округнени цифри, за пощенски и телефонни разходи - 5400 лева и други.

Радващото е това, че в сравнение с 1980 година превишение има само на осветлението - 1200 лева и точка "Разни" само с 64 лева.

В сравнение с 1980 година сме изплатили с 35 000 лева по-малко на несписъчния състав, където се включват различните хонорари: за миманс, преводи, за рецензии, преводи, отчисления за авторско право, творчески фондове, вечерен персонал и други.

По разходните параграфи - командировки - разходи за библиотеката - за работно облекло - няма да се спирам не защото са маловажни, а защото сумите при тях са от порядъка на 2 - 3 - 4 хиляди лева и не влияят съществено на финансовия резултат. Мога само да допълня, че съгласно излезлите през последните една - две години нормативни документи за параграф 13 - работно облекло - се задължават ръководствата на предприятията да ги усвояват докрай, за да могат работниците и служителите да бъдат снабдени с необходимото работно облекло и предпазни средства за обезопасяване на техния труд. При нас това изискване се спазва. Тези разходи не се включват в разходите, от които се изчислява икономическия ефект за допълнително материално стимулиране. Същото се отнася и за средствата по параграф 14 - генерален ремонт. Тук по размера на усвоените средства се съди за положителната дейност

на всяко ръководство.

Какво е положението при нас? Ако през 1977 година са усвоени само 426 лева, през 1978 година нарастват на 6500 лева, през 1979 година са 11 000 лева, през 1980 година са 21 000 лева, за да стигнат през 1981 година 65 000 лева. Особеното тук е това, че отпускнатите средства трябва да се усвоят, защото в края на годината кредитът се закрива, а следващата година се снемат от плана на организацията, която ги е дала. В нашия случай ДО "Театър и музика".

Миналата година с тези средства направихме ремонт на покрива на хижата на Витоша и ремонт на осветлението на ателиетата на ул. Кирил и Методий, като усвоихме сто на сто отпускнатите ни средства.

От отпускнатите 70 000 лева за тази година половината усвоихме през месеците май и юни за ремонт на театъра. Останалите ще реализираме при извършване ремонт на хижа "Витоша" в настоящия момент и ателието на ул. Кирил и Методий. Трябва да отбележа, че трудностите тук се свеждат не до осигуряването на самите средства, а до наемане на организация, която да извърши ремонтите. А това е така, защото нашите ремонти са малки – за по няколко хиляди лева и не представляват интерес за изпълнението на плана на самите строителни организации.

В групата на разходите по параграф 18 – така наречените "други разходи" се включват средства за издръжка на стола, разходите за постановки, турнета в чужбина, разходи за музея, издръжка на гостуващи артисти и пр. По този параграф през 1980 година са изразходвани 156 000 лева, а през 1981 – 162 000 лева, т. е. налице е едно завишение на разходите с 4000 лева. Това е относително завишение, защото отпускнатите ни средства по плана за 1981

година по този параграф са били 175 000 лева. С други думи сме изразходвали с 13 000 лева по-малко от заплануваните.

През 1981 година бяха изиграни 347 представления, с 28 по-малко от планираните. Нашите представления са били посетени от 214 507 зрители или с 4507 повече от заплануваните. Тези данни, колкото и противоречиви да са, отразяват реалното положение на нещата. С цел да не се провалим с плана ние бяхме принудени да играем на неподходящи сцени, като зала "Универсиада" и "Летен театър".

При анализа на репертоарния ни план за 1981 година се вижда, че на голяма сцена са играни 18 пиеси с 213 представления, което прави средно по 11,83 представления на пиеса. Средната посещаемост за годината е 749 посетители при максимален брой на салона 781. С други думи служба "Посещения и реклама" е осигурила 95,9 на сто запълняемост на салона.

Какви финансови промени настъпиха от 1 януари 1982 година и с какво се характеризират?

Първо, досега сумата от продадените билети се внасяше в бюджета на държавата и не влияеше на разходите, а всички разходи се покриваха с дотация от бюджета. Новото е това, че вече държавата не покрива сто на сто разходите ни с дотации, а ни дава част от нея, като другата част ние сме длъжни да си осигурим от продажба на билети и програми. Например за 1982 година са утвърдени разходи за 2 178 000 лева, от които 1 700 000 лева са дотация, а останалите 478 000 лева трябва да си осигурим сами.

В сравнение с изразходваните миналата година 2 246 000 лева по план ни се дават с 68 000 лева по-малко. Този бюджет не е обсъден и съгласуван с ръководството на театъра, което е в противоречие с приетите принципи и правила за планиране.

Второ, досега кредитите за всяко следващо тримесечие се получаваха 15 дни преди да изтече предходното. Новото от 1 септември е това, че вече се превеждат необходимите ни средства за един месец и то на първо или второ число. Това води до закъснение със заплатите и до редица други усложнения.

Трето, всички предприятия, с които имаме преки взаимоотношения: топлофикация, електроснабдяване, водоснабдяване и пр. работят по новия икономически механизъм. С тях сме договорили услугите, които ще получим през 1982 година по утвърдени цени. Ако превишим тези лимити ние ще заплащаме неколккратно повече. Например изразходваната в повече електроенергия ние ще заплащаме в шесторен размер. С други думи новият механизъм чука на вратата ни. Може да се каже, че ако се утвърди и новият Правилник за организация на работната заплата ние работим по него.

Тук няма място за излишни опасения и тревога. Чрез този механизъм ние ще си знаем сметките какво сме изкарали и какво ще получим. Разбира се, тук основното влияние ще оказват планирането на нашата работа, защото планът, който ще ни се утвърди, ще зависи и размерът на дотацията, и размерът на средствата, които ще заделяме за допълнително материално стимулиране. Трябва да се потърсят резерви, които да не оказват влияние на художествената стойност на нашата продукция, а такива, без които безспорно можем да минем. Какви са те?

Първо, постановъчни разходи. В складовете ни залежават стоки от минали години: платове, лепила, твърди гримове, анилинови бои, стъклопласти и др. на стойност 121 000 лева. Художник-сценографите все по-рядко прибегват до тях. Недостатъчно се използват елементи от употребявани декори: костюми и реквизит.

Второ, намаляване на телефонните разходи. Всяко триме-

сечие плащаме по три - четири хиляди лева. Не бих занимавал Дирекционния съвет с този въпрос, ако всичко беше в границите на нормалното. Например, за телефона на строителния техник Миков ние плащаме средно 350 - 500, а в някои случаи до хиляда лева, за службата на елтехниците - 200 - 250 лева, за домашния телефон на Димитър Бански от Театъра на окръзите - 60 до 100 лева. Казах, че не го приемам за нормално, защото сметката на телефона на директора е 60 - 70 лева, на заместник-директорите по 50 - 60 лева, за служба "Организация" при два директни поста - 120 - 150 лева. Следователно, крайно време е да поставим лимит на тези телефони - примерно сто лева - и всичко останало да се плаща от виновните. Друг път няма.

Трето, повишаване процента на продадените билети за представление. На пръв поглед този въпрос не трябва да се поставя, защото посещаемостта е добра. Ние не сме играли на празен салон. Цифрите обаче са неумолими. За 1981 година сме бракували 10 633 билета на стойност 23 665 лева, което значи, че сме загубили 13 - 14 представления. Картината на деветмесечието на 1982 година не е по-оптимистична - бракувани са 6111 билета на стойност 14 930 лева. В сравнение с 1980 година сме изплатили с 1401 лева в повече хонорари за нешатни сътрудници, а резултатите не са подобрени. Безспорно, тук решаващ фактор би играл стабилизирането на програмата. Честите смени на представленията водят до рязко спадане на посещението. Следователно, в бъдеще такива промени трябва да бъдат правени само при неизбежни обстоятелства. Разбира се, в мерките, които ще се вземат по този въпрос, не бива да се изключва и възможността за подобряване на организацията на работа на самата служба "Посещение и реклама".

Четвърто, като спомагателен фактор, който би подобрил чистата сума от допълнително материално стимулиране, това е представянето на болничните листове. От 1 януари 1982 година икономията от работна заплата поради временна нетрудоспособност, отпуск по болест, остава в театъра като чиста икономия. Досега болнични листове не се представят, а по-точно казано представят се от малка част от боледуващите. Тези хора няма да загубят от това, а театърът ще спечели много.

Пето, като резерв също бих посочил и евентуалното отделиане на звеното "Театър на окръзите" от бюджета на театъра. Наложително е да се отделят на отделна сметка, която ще се води пак при нас, но не ще отежнява бюджета ни с разходи за напечатване на афиши, разлепване, телефонни разходи и други. В същия поряцък от мисли може да се каже и за медицинската служба, която се издържа от нас, а обслужва повечето столични театри.

Шесто, при отдаване на салона под наем не сме изработили разходни норми за разход на електроенергия, отопление, изгаряне на осветителните тела. Следователно, наложително е да се изработят договори за възмездно наемане на салона, почиващи на реално обосновани норми за тези разходи.

Седмо, като резерв, който би подобрил чувствително нашия енергиен баланс, е изразходваната електроенергия в ателиетата на ул. Кирил и Методий – да се заплаща пропорционално от театрите, ползващи услугите им: Народна опера, Сатиричен театър, "Сълза и смях" и някои други външни организации. Досега тези разходи се покриват само от нашия театър. Крайно време е на нашия театър да не се гледа като на богат роднина с неизчерпаеми възможности, а звено от системата на културата в Народна репуб-

лика България.

С изложеното дотук не смятам, че всички възможни резерви са изчерпани. Те могат да се търсят на всяко работно място. Тук смятам за необходимо да кажа няколко думи за финансово-счетоводните работници, през чиито ръце минават документите на цялата наша многообразна дейност. Отделът е комплектуван от знаещи и можещи служители, притежаващи специална подготовка за работата, която изпълняват. Какво все още не ни достига?

Първо, пълен анализ на положението. При анализирането на данните не се разкриват и резервите. Не са ни необходими само регистратори.

Второ, при анализиране на финансовата дейност се откриват недостатъци, останки от минали години, които трудно се преодоляват, голяма е рутината.

Трето, има още какво да се желае по отношение културата на обслужване на финансовите служби.

Но с тези и някои други недостатъци се борим да бъдат сведени до минимум.

Какви задачи стоят пред финансовия отдел?

Първо, инвентаризация на стоково-материалните ценности, която трябва да се извърши до 31 декември 1982 година.

Второ, предстои внедряването на новия икономически механизъм и първите, които ще се сблъскат с него, ще бъдат финансовите работници. Този механизъм трябва да влезе в сила от 1 октомври тази година. По независещи от нас причини внедряването му се отлага за 1 януари 1983 година, което ще рече, че ще бъдем запознати първо с него ние, които ще го прилагаме, след което в навечерието на новата 1983 година ще проведем серия от мероприятия за разясняване пред отделните служби и ателиета.

Трябва да допълня, че само преди няколко часа дойде писмо от ДО "Театър и музика", с което ни изпращат писмо от Министерския съвет, подписано от Иван Шпатов, че от Нова година ще влизаме в новия икономически механизъм.

Искам да добавя и следното, че поради разходите за постановката на "Пожарът" все още не сме се разчели с Народния дворец на културата - 35 на сто от приходите трябва да приведем там. Това е защото все още има да изплащаме някои работи: за извънреден труд и т. н. Искаме окончателно да уточним сумата, да им преведем парите и да се разчетем.

За сведение искам да съобщя, че парите, които ни се преведоха само за месец октомври вече ги свършваме и утре ще ходим в Обединението и Комитета за култура за допълнителни кредити, каквито са ни обещани.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Банчо Банов.

ИЗКАЗВАНИЯ

БАНЧО БАНОВ:

Струва ми се, че др. Милев доста изчерпателно и с емоционални моменти разкри една реална картина пред нас, която налага при всяко положение всяко звено да си направи своите изводи.

Не бих направил изказване, а по-скоро искам да поставя някои въпроси с оглед на това дали нещата са правилно поставени. Струва ми се, че в обслужващите сфери на театъра - за подготовката на постановките, на преводите имаме допълнителни резерви, не сме използвали всичко. Изключвам канцеларски разходи, които не са основния проблем и ми се струва, че основният проблем си остава нашата художествена продукция. За мен е необяснимо това

положение, че ние при неизпълнение на представления имаме преизпълнение на зрители. Това на практика означава, че зрителите се бият за нашите представления, т. е. с по-малко представления ние набираме повече публика.

За мен не са много ясни финансово-счетоводните операции, но ми се струва, че това не е вярно. Мисля, че това, което виждаме напоследък и което би трябвало да ни тревожи, са доста празните места, които виждаме в нашите зали. Познавайки работата на др. Колев мога да ви кажа, че той с голям труд успява да изпълни залата. Ние като Дирекционен съвет би трябвало да помислим върху това да не поставяме или по-малко пиеси да поставяме, които не ни носят пълен сбор. Това за мен е основен извод, сложен проблем, свързан с много компоненти, но винаги би трябвало да стои пред нас като хора, загрижени за съдбата на този театър. Ако знаем, че една пиеса няма да се посещава, няма да има финансов ефект, то по-добре да не я правим.

Вторият проблем, на който искам да се спра и очаквах, че др. Милев ще каже нещо по една нова инициатива на Литературното бюро – това са тези нов тип програми, които правим. Но факта, че той не се спря на този въпрос, показва, че това за него не е финансов проблем и ме насърчава в тази област. Тези скъпи програми, за които разходваме доста средства и за които бях по-молил да се даде финансова сметка имаме ли печалба или по-голяма загуба от тези програми, с факта, че той не се спря на този въпрос мисля, че възприетото с тези нов тип програми не го вълнува и те не са финансов проблем. Направих си извода, че ние трябва да продължим в тази насока.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Милев да отговори на въпросите.

ОТГОВОР НА ВЪПРОСИ

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

По въпроса за зрителите и постановките – отговорих, че понеже ние играхме в зала "Универсиада" и Летния театър, където има по две хиляди места, които се равняват на три наши представления, а след това и в операта. Това е ненормално и бяхме критикувани, че са неподходящи сцените.

По отношение на програмите – не поставих този въпрос, пропуснах го, но не за това, че е маловажен. В информацията е трудно да се обхванат всички въпроси и всеки случай е отделен за себе си. Но ще го поясня: програмите ги продаваме по един лев. Себестойността на една програма се движи от 60 – 70 стотинки до 1,10 лева. С продажбата на програмите си покриваме разходите. Но има една особеност, която би определила истинския ефект – ние имаме програми на склад, но не сме снели от репертоара пиеса, за която са печатани програми и тези програми ще бъдат бракувани. Това вече ще бъде загубата, която не можем да определим, защото такава пиеса не сме снели. Това ще утежни бюджета. Досега сме бракували програми от по двадесет стотинки и средната загуба е била до две – три хиляди лева, а сега могат и до десет хиляди лева да излязат, защото те са по един лев. Но още такъв случай не сме имали.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Драгомир Колев.

ДРАГОМИР КОЛЕВ:

Въпросът, по който ще докладвам, е много ограничен. Искам да се спра на два момента от доклада на др. Милев, които засягат и служба "Организация". Както разбрах по новия икономически механизъм вече не се отпускат кредити за тримесечие, а поме-

сечно, като тези кредити се превеждат на първо или второ число. Смятам, че това много ще затрудни служба "Организация" при получаване на билетите. Ние и сега сме затруднени в момента и не можем дори за месец октомври и сме оставили за "Котка върху горещ ламаринен покрив", за която за по-кратък срок можем да продадем билетите, не можем да получим билети от банката. Да не говорим, че все още нямаме програмата, което ни забавя.

Трябва да се помисли много сериозно по това как навреме да получаваме билетите. Това е свързано и с отчетността и др. Милев много правилно ни е поставил отчетността като задача и за нас до петнадесето число след дадената дата на представлението всички разписки по него да бъдат отчетени. Необходимо е по-бързо да става оборотът на средствата, за да можем винаги да теглим билети, а и заплати съответно.

Вторият ми въпрос - др. Милев дава една посещаемост 95 на сто, която е висока посещаемост. Може би другите театри не могат да се похвалят с такава посещаемост. Но ние трябва непрекъснато да вървим към подобряване на нашата работа, независимо че можем да сме много добре. Това не значи, че трябва да прекратим стремежа си към подобряване на работата си.

Др. Милев отбелязва за 1981 година непродани десет хиляди билета и брак за 23 хиляди лева, за 1982 година казва, че 6111 билета брак и 14 000 лева са загубени поради това. Безспорно това е така, но искам да напомня, че за 1980 година дохода новите цени и имаше отдръпване на публиката, а др. Писарев нареди на всички театри да дават на всяко петнадесето число сведения лично на него за посещаемостта. Аз носех нашите сведения в Комитета за култура и видях, че операта от 1 до 15 януари има непродани за 10 460 лева билети. А ние говорим, че за цяла

година имаме 14 000 лева.

Нашите резултати трябва да бъдат подобрявани непрекъснато, въпреки че не са от най-лошите.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имам въпрос към др. Милев: не разбрах как се очертава изпълнението на плана за тази година, какво е положението за изминалото деветмесечие?

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

Умишлено не го посочих, защото когато ни пуснаха завишения план ние направихме писмо-възражение по отношение на кредитите. Отговор от Министерството на финансите и Комитета за култура не получихме. Посъветвах се с хората от финансовите отдели и те ми казаха, че тази година ще бъде базисна за определяне на разходите ни, които няма да ни се намаляват и следващите години и трябва да си харчим както преди, без да се ограничаваме. Това ще бъде показател на Министерството на финансите колко пари ще трябва да ни се дават в бъдеще.

Сега ние ще изпълним плана, но този план го изпълняваме на базата на "Пожарът" в НДК, което е ненормално явление, тъй като там са четири хиляди места, колкото шест наши нормални представления. Затова навсякъде, където ходя, казвам, че това е ненормално нещо и че посещаемостта на Театъра на нациите беше сто на сто и билетите се търсеха много. Това не мога да го приема като нормално и затова не го посочвам като показател и не мога да го сравнявам. Ние ще изпълним плана с тези представления, които се очертават, но догодина това няма да го има.

Ще отговоря и на въпроса на др. Колев за билетите и кредитирането. Механизмът фактически се въвежда. Ето някои ограничения, с които се сблъскваме: например, реализацията на са-

мите билети. Колев казва, че искал да закупи билети. Но в началото на месец септември те са закупили билети за 100 000 лева без да бъдат внесени парите. Сега нямаме пари за нови, тъй като за целия месец октомври имаме само сто хиляди лева. Ето вече как ни притискат, като искат да се върнат на десетия или петнадесетия ден. Това досега го нямаше.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николина Лекова.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Поставям въпроса за премиалните. В доклада се споменава нещо, което ми е известно, че нашият театър и операта по някаква случайна грешка са изпуснати в списъка на театрите и затова сме принизени до самодеинните колективи за премиалните. Не ми е ясно това, защото ми звучи много наивно като обяснение и вече от две години е така. Не виждам как ще се оправи...

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

Ще се оправи с новия механизъм. Изтича тримесечието, даваме баланса, имаме финансовите резултати и веднага можем да начисляваме премии без да занимаваме никого. Това ни се дава по право. Ние се занимавахме и с другите театри и ще ви кажа, че за миналата година Сатиричният театър е получил 28 на сто премии, театър "Людмила Живкова" – 23 на сто премии, Габровският театър – 24 на сто премии, а ние едва 13 – 14 на сто. Като бюджетно учреждение имаме право само на четири на сто.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Александър Панков.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ:

Искам да кажа, че от петнадесет години насам в склада не се купуват никакви стоки, които да залежават. Това, което се

посочва като залежали стоки, са неща, които са закупени по наряд, например чамов материал, филтърно платно, американ, които ние не можем да закупуваме на части всеки месец поотделно, а когато ни се даде нарядът веднъж за цялата година. Обикновено закъсняваме със закупуването на тези нарядни стоки и точно в края на годината се показват като залежали в склада, което не отговаря на истината. Имаме залежали гримове, които са закупени преди двадесет години и трябва да се бракуват, защото нашите гримьори не ги използват. Много рядко може да се купи някакъв плат, който да не бъде харесан и да влезе в склада. Това рядко се случва и всичко, което се закупи от пазара, веднага се употребява.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Искате да кажете, че в информацията има неверни моменти?

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ:

Не това искам да кажа – винаги сме се стремили, но напоследък режисьорите и художниците се обръщат към фондовете, с които разполагаме. Например за "Януари" костюмите са изцяло от гардероба, за "Ретро" също. Непрекъснато се стремим да използваме това, което е запазено и което съществува като някаква ценност. Същото се отнася и за други материали и конструкции, които искаме да вмъкнем в някои от постановките. Освен това ателиетата действително се стремят да правят икономии на материали. Искам да посоча, че въпреки съгласието на директора, когато се готвеха двете пиеси: "Пожарът" и "Януари" и нямаше възможност ателиетата да работят трябваше големият хоризонт с апликациите за "Неочакван гост" да бъде изработен в Музикалния театър. Но те поискаха 12 000 лева за този хоризонт и ние не се съгласихме. Ние го изработихме, като бяха наети само няколко шивачки, за които дадохме 240 лева, а останалите пари бяха икономисани.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Информацията, направена от др. Милев, е доста емоционална – един елемент, който е излишен в такива материали. Нещата тук трябваше да бъдат направени по бюджетен маниер. Въпросът с премиалните е ясен и ще го обясним още веднъж – досега те са били изплащани и за 1982 година също ще бъдат изплатени.

Важното е да имаме една ясна ориентация за финансовите проблеми на театъра, независимо от това на какъв режим ще бъде театърът. Театърът никога няма да бъде оставен на самоиздръжка. Ние винаги ще получаваме дотации от държавата, независимо на какъв механизъм ще минем, защото държавата не може да постави в бедствено положение три или четири национални института. Но това съвсем не означава, че като имаме съзнание за това особено положение на нашия театър ние не бива да се занимаваме с финансовите проблеми.

Финансовите проблеми главно са свързани с тези разходи, които ние можем да избегнем да правим и тези икономии, които на всяка цена трябва да осъществяваме от гледна точка на една стопанска икономическа предвидливост. Ние имаме разходи за електроенергия, за топла вода, постановъчни и т. н. – един сложен механизъм на театъра – и можем всички да признаем, че определен процент от всички тези разходи могат да не се правят. Това се отнася и за водата, и за електричеството, и за постановъчните разходи, и за хонорарите, и т. н. Но как стои въпросът с др. Бански?

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

На Димитър Бански не е осигурена канцелария и му се плаща телефона в дома.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Той има за задача да разговаря с окръзите. А за Миков

се съгласихме, че той присъствува към нас. Помещението, където е той, е твърде голямо и можем да направим там кафенето, а Миков да преместим на друго място. Той е доста музен като работник, но работата на театъра е такава, че има нужда от един представител в дирекция "Капитално строителство" към Комитета за култура. Вие знаете, че той осигурява средства за различни неща. Той закупи една пишеща машина IBM от ГФР. С него могат да се уреждат и други неща, стига да го използваме целесъобразно. Той разговаря с цялата страна, също и с чужбина и трябва да се отчита особеността на работата му, което не значи, че трябва да го оставим без контрол.

Според мен, основните икономии, които трябва да се правят в театъра, това са постановъчните разходи. По-малко да се използват чужди художници – персонал, който не е шатен в театъра.

Трябва да се положат усилия да се използват стоките, които са в склада, да се използват фондовете на нашите гардероби, използване на наши художници, както и ограничаване на статистите, за които отиват доста големи хонорари.

За да се постигне това нещо е редно да се въведат финансови планове за всяка постановка. Преди започването на всяка постановка Асен Шопов и неговият художник Младенов с Николай Милев или с Александър Панков на базата на това решение, което имат, да направят една сметка, като се обсъди какво е необходимо за дадена постановка и да се състави финансов план с точно определена стойност на постановката.

Този въпрос съм поставял много пъти, но не се прави от финансистите. А това не е за ограничаване на разходите на постановките, но дава възможност да се изясни какви точно разходи ще се правят, за да не бъдем поставени после пред свършен факт и

да плащаме пари, които бихме могли да спестим.

Сега предстои да се правят "Лизистрата" и "Амадеус" – да се направи сметка за тях и да се докладва в Дирекционния или в Художествения съвет. Независимо от това дали ще бъдем на нов икономически механизъм или бюджетно учреждение, но в рамките на този кредит, който имаме за годината, да се вместят всички постановки, които ще правим. По такъв начин ще можем да отклоним някои разходи.

Същото положение е с водата и електричеството, с телефоните... Програмите сега са по-скъпи, но ние трябва да печатим програми върху някаква база, за да не остават бройки, които после ще трябва да бракуваме. Това може лесно да се осъществи.

Инспекторът на театъра и др. Николай Милев трябва периодично да оглеждат помещенията, да се наблюдава материалната база, да се наблюдава къде тече водата, къде има развалена инсталация, тоалетните и т. н. Това са елементарни неща, които трябва да се наблюдават, за да има стопанско отношение. Защо електротехниците ще имат толкова телефонни разговори, а друга служба да има по-малко. Да се правят анализи, да се установяват тези неща и да се разрешават в рамките на необходимото за работата на театъра. Но за това е необходимо да се провежда контрол и наблюдение върху цялата материална база: върху тази сграда, върху нейното състояние, за вода, електричество и т. н., както и финансовите проблеми, свързани с постановките. Отправям апел към режисьорите да използват нашите художници. Не сме забранили досега използването на външен художник или художник по костюми. Народният театър не може да мине на такава сиромасомилска позиция, но да се прави максималното за икономии, особено богатия фонд на театъра: костюми, реквизит и т. н.

Могат да посочат разходи, които са правени в разни постановки, а след това изобщо не влизат в работа. Това може да се каже за 70 – 80 на сто от постановките. Това е признак на предвидливост, на предварително планиране. Затова правим някои работи, претоварваме ателиетата, правим големи разходи, а след това не влизат в работа.

Др. Милев трябва да се интересува от това, че сега се работят "Лизистрата" и "Амадеус" и за тях не трябва да се разходват повече от 25 000 лева. Нарещдам категорично отсега нататък за всяка постановка да се внася финансова сметка в Дирекционния или художествения съвет, която да бъде много подробна: за художник, ако е външен, за материали, за статисти, музиканти и т. н. За никого няма да се прави изключение и за това ще бъде отговорен др. Милев.

За премиалните – излишно е отново да се коментира този въпрос: понеже сме бюджетно учреждение са ни поставили към читалищата и художествената самодейност. Както се разбира, до 1981 година премиални сме осигурявали, макар и при по-нисък процент. Тези премиални ще бъдат осигурени и за 1982 година при същия процент както 1981 година. Индивидуалната работна заплата на никого няма да бъде намалена.

Още не е ясно на какъв механизъм ще премине нашият театър, въпреки че е получено писмо от др. Шпатов. През месец ноември ще излезе постановление на Министерския съвет за нашия театър, за операта и за филхармонията, в което постановление ще се определи специален режим за тези национални институти. Това обаче не означава, че държавният бюджет ще бъде развързан за нас.

ВЪЗЛАГАМ

на една Комисия в състав:

председател: Александър Григоров

членове: Николай Милев

инж. Илия Драгнев

Александър Панков

Банчо Банов

Крикор Азарян

да направи справка какво е необходимо на Народния театър "Иван Вазов" като национален институт да реализира своите идеологически задачи без да изпитва материални затруднения.

Да се разработят такива показатели, които да обезпечат работата на Народния театър като едно учреждение, което дори и да бъде поставено на базата на някакъв икономически механизъм да бъде обезпечено със средства за тези по-големи разходи, които е принуден да прави с оглед специфичните му задачи и място в структурата на нашата национална култура.

Това трябва да се направи до началото на идната седмица, за да го представим на председателя на Комитета за култура. Такива справки те ще съберат от операта и филхармонията и на тяхна база ще се издаде постановлението, което ще гарантира финансовото обезпечаване на работата на тези национални институти. Това за нас е по-изгодно, отколкото да бъдем поставени на режима на другите театри, защото нашият театър не може да се сравнява с другите театри, както и Софийската опера с оперите от провинцията, а и филхармонията с останалите симфонични оркестри. Те са национални институти със специални задачи в идеологическата област.

Моля да се помисли добре по тази разработка, ако е не-

обходимо привлечете специалисти.

Постановлението се очаква през месец ноември, има съгласието на др. Гриша Филипов. Но това в никакъв случай не бива да ни дава основание да пренебрегваме задачите по икономии и реализациите, които трябва да правим. Този въпрос за икономии може да бъде решен с един постоянен контрол и постоянен анализ от страна на главния счетоводител и това ще бъде неговото основно задължение.

Дирекционният съвет приема информацията с направените бележки по нея. Възлага се на главния счетоводител постоянен контрол по изпълнението на финансовия план на театъра и осъществяването на един постоянен режим на икономии на средства и материали.

ПО ВТОРА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николина Лекова за информация за почивната база на театъра.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Почивните бази на театъра са четири – три на море и една на Витоша. През последните три години имаме две къщи: едната в Балчик, другата в Созопол. Всички са много доволни от създадените нови възможности за почивка и че най-после имат възможност добре да почиват.

За Балчик – доволни са от управителя. Там трябва да се поддържат тези две къщи, защото се получават частични аварии: улуци течат, покривът тече, понякога се запушва канализацията. Това е задължение на управителя на станцията, но ние трябва да имаме пред вид това във финансово отношение.

Същото е положение и с къщата в Созопол. Там също трябва да се направят някакви ремонти. Основен въпрос е дворът да се

увеличи.

Хижата на Витоша – в момента се прави основен ремонт с труда на хората от театъра. Целта е да се създадат по-добри условия. Правят се сервизните помещения – бани и тоалетни. След това ще се преградят общите спални да бъдат за двама или трима души, да се мобилират, за да се създадат удобства за четене и работа там. За това ще докладва подробно др. Милев. Всичко се прави със средства на театъра само, въпреки че сме заедно с операта. Те участвуват много по-малко от нас със средства.

За базата в Ахтопол – от години наред умуваме по състоянието на нашите бунгала там. Те са вече почти износени. Нямаме разрешение да поставим нови бунгала, защото този лагер е на доизживяване. То ще трае повече от десет години и затова от миналата година решихме да действваме за смяна на бунгалата. Мислехме едно по едно да ги сменяме, но решихме, че е по-добре ако тази година всичките ги подменим наведнъж. Те са пет. Ще оставим малките, а ще сменим големите. Необходими са много пари и не може със съюзни представления да се реши въпроса. Ако намерим пари можем и всичките да сменим.

Много неща още трябва да се обмислят: за площадките, да се благоустрои около бунгалата, но важното е да се задвижи въпроса през пролетта да започне смяната на бунгалата, за да са готови новите за лятната смяна.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Военният театър тази година строи там бунгала с навеси, с подпори и т. н.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Ние забавихме това с оглед на двете къщи, които отнеха хора и средства. Смятаме през пролетта там да бъдат насочени

усиленията на нашите хора, а за парите ще трябва да се помисли как ще ги намерим. От персонала навсякъде са много доволни.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Милев.

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

За ремонта на Витоша – вчера бях там: в момента се изгражда покрива. Правят се допълнително две бани и две тоалетни които да бъдат вътре, използва се чупката на самата хижа, досега бяха вън. Сменя се дюшемето с ново, защото старото беше изгнило, прави се преустройство и на кухнята. Целта е да бъде оборудвана така, че почиващите там да имат топла храна. Кухнята ще се отдели като отделен кухненски блок.

Какво сме направили горе? На нашите работници им плащаме по 6 лева – ние 3 лева и операта 3 лева. Отделили сме една "Ниса", която осигурява подвоз на хранителни продукти, също и хората. Отделили сме един снабдител – Петко Иванов, който се занимава само със снабдяването с материали за хижата. За технически ръководител сме определили др. Танчев. Бързаме до десет дни да завършим външните работи, а вътре смяна инсталациите.

По отношение на ремонта в Балчик – там ще отидем през месец ноември, за да видим какъв ремонт е необходим и трябва ли строителна организация да се наеме за извършване на ремонта или управителят със средствата, които сме му осигурили.

За Аптопол – става дума за разрешение. Беше уточнено да се подменят само трите малки бунгала с по-големи. Договорихме ги чрез предприятията на Министерството на горите да ни ги осигурят. С това леглата щяха да се увеличат двойно. По параграф 18 съм заделил 3000 лева, които са за едно бунгало. Едно бунгало щеше да купи Съюзният комитет, а третото от събраните пари от

продажбата на другите бунгала.

Сега очакваме разрешение за построяване на по-комфортни бунгала и при това положение ще намерим пари да ги изплатим.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ:

Не може ли да се увеличи броят на бунгалата?

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Имаме пет големи и пет малки бунгала.

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

Искаме малките бунгала да ги направим големи.

За ремонта в Балчик – обаждат ни се непрекъснато, че покривът тече. Но управителят има достатъчно средства и възможности сам да реши въпроса.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

За Балчик – каквото е необходимо ще се направи и ако има затруднения ще уредим въпроса с Общинския народен съвет там. Въпросът е за препокриване само.

За Созопол – въпросът за този двор беше решен. В края на месец октомври ще ходя там. С председателя на ОНС се разбрахме в резултат на едно писмо до др. Жишев. Председателят на Общинския народен съвет Андреев обеща, че заедно с директора на Института по паметниците на културата Иван Николов ще съгласуват това нещо, ще се направи изменение в плана и през пролетта ще имаме възможност да направим двора.

Там трябва да се завърши и барчето. Домакинът е влязъл във връзка с организацията по обзавеждането във Варна. Художниците са готови със стъклописа, рамката е тук и ще се договорим кога ще отидем. Ще говоря да се направи шпакловка на стената, за да може Борис Димовски да изрисува тавана и стените. С това работите по барчето ще бъдат приключени. Ще помислим и

за входа. Въпросът ще се изясни с др. Иван Николов. Дадох съгласи да ни се даде двора напред. Ако се прави къща тя ще бъде на два – три метра от нашата, но пък ще имаме двор напред.

За хижата на Витоша да се завършат тези ремонти.

За Ахтопол – малките бунгала да се заменят с големи.

Ангажирам се да издействувам разрешение. За южното Черноморие има режим дори и за леки постройки поради интересите на "Балкантурист", но скоро няма да стане това строителство, тъй като базите на север не могат да се оползотворят напълно. Мисля, че разрешение ще се получи, а вие трябва да намерите парите за подмяната. Въпросът ще се съгласува със секретаря в Мичурин.

Къщите в Балчик и Созопол могат да удовлетворят нуждите на художествения персонал на театъра, а бунгалата в Ахтопол да бъдат предоставени за службите на театъра.

Задълженията по поддържането на тази почивна база се възлагат на финансово-счетоводната служба и Съюзния комитет. Решаването на всички въпроси да става с общи усилия.

ПО ТРЕТА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Драгомир Колев за информация за посещаемостта на представленията. Но преди това трябва да видим за някои представления, които са много тежки с посещението, да вземем решение да ги свалим от репертоара, за да не се затрудняваме с излишни неща. Сега подготвяме нови пиеси и трябва по-практически да подходим към този проблем, за да не представяме пиеси, на които с огромни усилия вкарваме публика в салона. Другият Колев трябва да бъде по-конкретен и да ни даде една реална представа за посещаемостта, а Дирекционният съвет ще реши какво

да предприеме.

Въпросът за посещаемостта при нас възниква за първи сезон с по-голяма острота. За това влияят доста фактори, които са ви известни и се оказва, че е по-добре да играем до 10 юли, а да започнем по-късно. Др. Живков беше на представлението за Ленин и повдигна този въпрос. Казах, че има такова явление, но и че трябва да се имат пред вид сезона, който сега не е благоприятен. Стана въпрос, че Комитетът за култура трябва да направи анализ, да се направи проучване за причините. Др. Живков каза, че основното се свежда до въпроса за качеството на нашите представления.

Голямо значение има и това какво и как го поставяме. Но ние не можем да отидем само на касови пиеси, защото Народният театър има идеологически задачи, има и основна функция – възпитателната – не атрактивността е предназначението на нашия театър. Трябва да съчетаваме един разнообразен репертоар, в който да има и касови пиеси, и пиеси, които правим със специалното предназначение да се въздействува на нашата публика, да се възпитава тя. Това, разбира се, трябва да става и с тези пиеси, които наричаме касови.

Бележката на др. Живков за качеството беше абсолютно правилна, че ние трябва да се стремим към едно високо качество, което да привлича публиката в нашите салони.

Другари, на такива размисли ме наведе гастролът на Ленинградския театър. Това не е първият театър, който идва при нас имаме много примери, но ми се струва, че един важен въпрос в нашата художествена работа е въпросът за професионализма. Чувствува се едно разпускане в част от нашите актьори, които си позволяват на сцената своеволия, липсва творческа и трудова дисци-

плина, няма тонус на представленията. Причините са разнообразни: от пресищане, от това, че дадено представление е омръзнало на актьорите и не им се играе. Трябва много внимателно да видим и изследваме тези причини за нашия театър и да намерим най-важните от тях и да се стараем да ги преодоляваме в нашата художествена работа и в репертоарната ни политика. Трябва да застанем на реалистична почва, защото когато правим даден репертоар ние го правим с определени съображения, цели, намерения и т. н. Но не всяка постановка стига нивото, което сме желали, някои представления се износват по-бързо, интересът на публиката към тях спада по-бързо. Трябва реално да преценяваме тези неща и обратът на заглавията да бъде по-ускорен, т. е. да не поставяме представления и да ги държим само за това, че някои артисти ще загубят ролите си, ако свалим дадена пиеса.

Ние трябва да установим един по-съвременен темп на работа – паралелна работа с няколко постановки, за да могат актьорите да бъдат заети. Това е изходът, но трябва да знаем и това, че посещението на салона ни ще зависи и от качеството на работата ни. Няколко години след ремонта хората идваха да видят как е театърът отвътре.

Правя тези бележки преди информацията на др. Колев, защото проблемът е сериозен и в никакъв случай не бива да се отнасяме с лекота към него, за да не изпадаме в неприятното положение на институт, актьори, режисьори и хора, които се занимават с едно изкуство, за което не могат да си осигурят зрители. Ние трябва да мислим много сериозно и за репертоарната политика като заглавия, които трябва да търсим, и за реализацията на всяко заглавие.

Не искам режисьорите да бързат, а да имат една убеде-

ност, че работата е добра и че има лице да излезе пред публиката. Онзи ден във в. "Работническо дело" имаше статия, в която се потвърждава, че режисьорът е водеща личност, а това е и моята позиция. Режисьорите трябва да имат увереност, че могат да излязат и да се покажат лице с лице към нашата публика. Ако е необходимо да се правят още репетиции, защото не можем да излезем с неща, с които рискуваме да се zlepоставим, особено пък Народния театър. Виждате, че нещата опират до явления, които могат да имат скандален характер – Народният театър няма публика.

Има и такива случаи, когато билетите са продадени, а няма хора. Това трябва да се обсъди и да се търси най-правилното решение. Уважавам усилията на др. Колев и работата му, но трябва да му търсим заместник, който да бъде интелигентен човек, да обича работата, да обича театъра, да знае за какво става дума и да работи. Служба "Организация" ни е необходима, да се видят сътрудниците и каквото е необходимо да се направи. Др. Григоров заедно с Литературното бюро трябва да се занимаят с този въпрос, за да може служба "Организация" да бъде на ниво и да се справя с новите проблеми, които възникват в нашата работа. Има достатъчно фактори, които усложняват положението на съвременния театър: кино, телевизия, дискотеки, футбол и редица забавления, които влияят и върху работата на самите актьори. Някога театърът беше единственото пристанище на актьорите с едно малко отклонение в радиото. Сега един актьор трябва да работи в киното, телевизията, радиото, да участва в обществени изяви. Ние това не можем да го ограничим, защото това е форма за реализация на актьорската дарба и затова още по-наложителни са усилията особено на режисьорите за запазване на това професионално ниво на актьорската работа. Защото когато един актьор е принуден на много места да

бъде нормално се получава претоварване и се стига до повърхностно решаване на задачите. Затова работата на режисьорите в случая е много важна: индивидуална работа по ролите, изпипване и стремеж да се вземе максималното от актьора, на което той е способен, защото иначе рискуваме да имаме сериозни проблеми със салона. Лично ми е неприятно да видя не съвсем пълен салон, а това и за актьорите не е приятно, особено нашия театър. Съветските артисти се захласнаха от условията, които имаме.

Трябва да се запише от др. Панков, че след завършване на сезона на театъра подът да се подмени. Да се планира отсега, за да можем да осигурим необходимите материали.

Има думата др. Колев.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОСЕЩАЕМОСТТА

ДРАГОМИР КОЛЕВ:

Въпросът е много сериозен и това пролича и от увода на др. Фучеджиев. Ще се постарая да бъда кратък и конкретен, ще кажа точно истината, а по-нататък изводите ще правят ръководството и Дирекционният съвет.

За камерната зала – от представленията, които се играят в момента, най-търсена е "Клопката", след това "Борци", "Милионерът", "Ерма" и на последно място "Фантазиите на Фарятиев". За тези, които остават на последно място, може да се помисли за свалянето им.

Големият салон – пиесите съм разделил в три раздела:

– търсени, слабо търсени и нетърсени – за които нямаме заявки.

Като количество: търсените са 3, слабо търсените – 3 и нетърсените – 7.

По заглавия: започвам с най-търсената във всеки раздел и отивам към най-малко търсената от този раздел:

– първи раздел: "Котка върху горещ ламаринен покрив" "Януари", "Под игото" – последното върви повече за ученици, тъй като се разглежда по литература; искам и за "Януари" да кажа две думи: това е едно представление, което в началото нямаше търсене, но след премиерата започна Театърът на нациите, нямаше и реклама. Но сега на шумя и считам, че ще бъде една от търсените пиеси. Много пъти сме говорили за удължаване на сезона и да започнем по-късно. Ние никога не сме правили това, което направихме с "Януари" – едно – две представления и край. Трябваше да се изиграят няколко представления. Сега започваме новия сезон от нула;

– втора група – слабо търсени: "Неочакван гост", "Майор Барбара" и "Опит за летене";

– трета група – най-слабо търсени: "Бяг", "Двубой", "Последен срок", "Чудаци", "Майстор Солнес", "Иван Кондарев" и "Зидари".

"Зидари" трябва да стои още известно време в репертоара. "Чудаци" се игра по телевизията и може още малко. Но след това трябва да стане обновление на репертоара, за да се осигурява посещаемост.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имате думата за изказвания. Има думата др. Банчо Банов.

ИЗКАЗВАНИЯ

БАНЧО БАНОВ:

Мисля, че др. Колев реално отрази състоянието на нещата. Става дума да направим анализ на това, което ни каза. Съвършено ясно е, че най-търсени са новите пиеси, което показва, че линия-

та, за която др. Фучеджиев говори, за едно по-бързо обновяване на репертоара, за едно по-съвременно отношение към репертоара, е актуална линия. Мисля, че това е най-главният извод, който трябва да направим.

Вторият извод, който, според мен, трябва съвсем определено да си направим от това, което каза др. Колев и което е ва наш ущърб, това е, че нямаме пиеса-звезда, пиеса от златния фонд която да може да издържи 300 – 400 представления. Ние нямаме такава пиеса. Не зная бихме ли могли да обясним този факт с по-бързото течение на съвремеността. А може би с това, че такава постановка не сме създали. "Опит за летене" е от три години. Би трябвало тази постановка да я съхраним по-дълго време.

Имаме постановки, за които трябва да положим повече усилия от гледна точка на идейно-възпитателното им значение. Мен ме тревожи фактът, че "Иван Кондарев" няма успех. Тази постановка е програмна за нашия театър и заслужава да помислим към тази пиеса да се отнесем не като към касова и да помислим какво да направим за нейното издигане. Тя има 34 представления.

На последно място е "Зидари" и ние трябва да си извадим добра поука от съдбата на "Зидари", защото е една хубава наша постановка, която стигна до такава печална театрална участ поради простия факт, че беше спряна няколко месеца и не се игра поради заетост на някои от актьорите във филмова продукция. Изводът е, че такива неща в бъдеще не трябва да се допускат: да направим постановка, да я играем няколко пъти и да я спрем за три месеца.

Изненадан съм, че "Двубой" не се търси – една от малкото комедии в нашия репертоар и е на много високо равнище.

Още един извод – фактът, че "Клопка", която се играе

86 пъти, ни навежда към размисли: това е една съвременна пиеса, с остри наши проблеми и ние трябва да се насочим към проблемите на днешния ден. Тази пиеса, макар и не съвършена, вече толкова години държи интерес у публиката, показва, че трябва да насочим вниманието си към търсенето на пиеси, които поставят съвършено тясно съвременните проблеми, а не да търсим класически образци, които дават възможност за съвършена актьорска изява, но не засягат съвременни проблеми.

В заключение ще кажа, че ние трябва първо да обновяваме репертоара по-бързо, второ, че трябва за някои пиеси да положим по-специални грижи. А това са: "Опит за летене" и "Иван Кондарев".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Крикор Азарян.

КРИКОР АЗАРЯН:

Мисля, че темата на разговора е много полезна и е хубаво ние по-често да се занимаваме с този проблем, защото той е не само актуален като проблематика, но повдига и някои проблеми, които в хода на работата бихме могли да ги решаваме. Като знаем реалния интерес на публиката може да ни накара да отреагираме на това нещо и да вземем своевременно мерки.

Първо искам да се изкажа за "Януари" – винаги премиерите в края на сезона минават незабележимо, още повече, че тогава беше и Театърът на нациите. Но мисля, че е безпрецедентно за постановка на Народния театър в София пет месеца след премиерата да няма нито една рецензия. Телевизията има практика в предаването "Всяка неделя" да отчита премиерните постановки. Това се прави дори за камерни постановки, а за това представление нищо не се направи. Неудобно е за мен като режисьор на постановката

да се оплаквам, а и досега не съм поставял този въпрос, ни мисля, че театърът трябва да направи нещо, защото аз съм последният човек, който трябва да действа. А това оказва своето значение, тъй като нашият зрител чете вестници, гледа телевизия и за него е от значение какво ще каже телевизията, дори и като информация.

Вторият въпрос, който искам да засегна, е за постановка-звезда. Мисля, че не бива да страдаме от това, че нямаме такава постановка. Може би не съм прав, но искам да споделя мнението си. За мен в съвременния театър, още повече при нашите условия, да се играят четиринадесет пиеси на сезон, често пъти по два състава, това е изключено. Пиесата е един жив организъм, който изисква естествен ритъм на живеене. Обикновено при нормален живот на едно представление това означава при един състав да се играе четири – пет пъти в месеца може да се очаква постановката да расте. Затова навремето хората са казали, че постановката заживява след десетото представление.

Искам да ви кажа, че с много малки изключения, когато има някакво особено съчетание на решението, на любовта на актьора към пиесата, нашите постановки малко се подобряват след премиерата. Личното ми впечатление е, че нашите постановки постепенно се развалят. За това вина имаме всички – започвам със себе си, че не контролирам. Мога да гледам пиесата, но загубвам амбицията и желанието да говоря с актьорите и да правя забележки. Направля няколко забележки, но всичко си продължава както е било и се отказвам от това. След това се минава през актьорите, техническите служби и т. н. Но защо да се сърдим на когото и да е било – има толкова постановки.

При тези условия, които са реални – добри или лоши –

за постановка-звезда не може да се говори. Представете си при нашите ритми ако едно представление много се търси ще го сложат два пъти в месеца. Колко прави това за година? И за да се играе 300 - 400 пъти трябва да минат години. Хората, които са играли Ромео и Жулиета трябва да играят дойката... А когато има двойни състави, те вече си припомнят.

ДРАГОМИР КОЛЕВ:

"Иван Шишман" имаше 315 представления.

КРИКОР АЗАРЯН:

Помня, че то се играеше всяка седмица по един - два пъти. А колко още пиеси имаше в афиша? Тогава имаше и филиала.

Ако трябва да се стремим към нещо е не да създадем постановки-звезди, а да се стремим да създадем хубави постановки, което се желае от всички. Но на нас ни липсват условия и възможности да съхраняваме нашите постановки. Едно от тези условия и необходими е да не бъдат много пиесите, които се играят.

Разбира се, всичко друго, което се каза тук, за по-внимателния подбор, особено това, което каза др. Фучеджиев: да не бързаеме. Защото понякога четири репетиции не ти стигат, за да се направи постановката. А след това като се играе по един път на месец няма начин да не се руши.

Трети въпрос - за падането на представления - мисля, че това е естествен процес, но за всекиго е болен. Вложени са толкова усилия и да падне - всеки го боли. Тук е и болката на режисьора, и на актьорите, на техническия персонал и т. н. Правилна е практиката, която е съществувала, че пиесите, към които има най-малко интерес, да се поставят на преценка, както каза Банчо Банов, като се видят едни или други съображения за решаването на този въпрос. Например, за "Иван Кондарев" - участву-

вал съм в постановката и трябва да кажа, че това е една от най-нещастните постановки. Пиесата не се игра три месеца. Интересът към пиесата трябва да се подхранва, това е публика, някои неща се забравят, нови идват.

Имам едно пожелание: не зная дали ние имаме тази възможност, имаме ли щат в театъра, но за нас е важно да имаме освен тези данни за интереса за публиката да имаме наблюдения и за социално-възрастовата характеристика на публиката. Искам правилно да ме разберете, че не изразявам недоверие към по-възрастните – и аз съм вече възрастен – но утрешният ден е на младата публика. Четох едно изследване за софийските театри и ми направи приятно впечатление като видях, че във всички случаи ние не сме на последно място по възрастова характеристика. Но ми се струва, че това се постига благодарение на ученическата публика, което не прави картината реална.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Велко Кънев.

ВЕЛКО КЪНЕВ:

Мисля, че информацията, която се даде за посещаемостта на нашите представления, е такава, която изхожда само от тази сграда тук и е в резултат от дейността на служба "Организация". Според мен тя не е действителна и не можем да кажем, че точно това е състоянието и точно такъв е интересът на нашата публика към представленията ни. Защото факторът реклама – един от най-важните фактори за нашата дейност – е меко казано сведен до брошурката в тази сграда.

Много пъти досега е повдиган въпросът за дейностите на нашите художници плакатисти, които в повечето случаи си свършват работата така, че не може да се разбере за кое представление

са нарисували нещо. И колко ние не можем да шумим за това, което правим, колкото и нахално да звучи това. Колко не експлоатираме телевизията, а често вестниците са пълни с реклами на блудкави филми и други, които не заслужават такова внимание. Не съм виждал досега театър, който да няма поне едно табло. Толкова ли нашият театър е силен, че да разчита само на фасадата си. На какво разчитаме? Разчитаме на това служба "Организация" да даде по една листовка и с това да се извърши рекламната дейност. Това не отговаря на истинското положение на нещата. Хората, които са най-много ерудирани за качеството и нивото на постановката, за художествените постижения, не могат да се нагърбят с тази задача на рекламата. Обидно ми е да наблюдавам някои хора да се занимават с рекламата: на първо място слагам Литературното бюро и художниците, които не зная кой трябва да ги задължи да направят крачка повече за този театър. Не е достатъчно това да се окачат в навечерието на премиерата два афиша отпред.

Толкова сме информирани, че ние самите не знаем какво са казали в Москва за нашите представления. Ние самите не знаем за себе си, а какво остава за тези, които трябва да дойдат да ни гледат. Не зная къде е причината, но често публиката, влизайки в театъра, не знае даден артист къде играе – тук или не. Не става дума за голяма реклама на този или онзи артист. Въпросът за рекламата е болезнен и не е решен досега.

По въпроса за падането на представленията – правилно е да се помисли и да не се вземат пред вид лични болезнени съобщения, че някой си само тук играел, или че това е негово представление... Трябва смело да се решава и да не се сърдим.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Стефан Данаилов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Закъснях, тъй като бях на снимки и изпуснах един много важен момент по отношение на базите, които имаме.

Тревогите тук са правилни и не много правилни, защото ако се интересуваме какво става в другите театри при нас е много добре.

По принцип за таблото на първия Дилекционен съвет много речи държахме, обещания, че е направено, мина Театърът на нациите, направи се изложба със Съюза на художниците по плакатите, а ние никъде нищо нямаме. Кирил Неделчев трябваше да поеме конкретно тази работа. Ние имаме десет човека, които се занимават само с реклама. Всеки казва "да" и всичко отива в далечината.

Пътувах с Ботевградския театър. А нашият театър не пътува никъде. Ясно е, че в София все по-трудно ще събирате публика, независимо от усилията на др. Колев. Бяхме в Станке Димитров с Ботевградския театър, в момента няма зала и се играе в спортна зала, но изиграха две представления и събраха 2200 души. И това беше с пиеса на Минко Минков, която с нищо не блести. Хората идват да видят не само Стефан Данаилов, а и за зрелището. Трети сезон вече играя с тях и щом увиснат с плана започнат да се обаждат, вземат местни организатори и събраха 2200 души. А от всички представления при нас можем да съберем едно, което може да се построи и да се изиграе в Станке Димитров на 35 минути път. Където и да съм бил винаги са ме питали кога ще дойде нашият театър.

Когато при нас се поставят финансови въпроси ако направим два лъча по десет дни това ще бъде голям доход за театърани. И той ще дойде без голямото напрежение това или онова да

падне. Тази година иммахме тенденция да направим турне, но то отпадна по някои причини. Обаче сериозно трябва да се помисли за през този сезон – кое време, с коя пиеса. Трябва да се намери някакъв вариант, но ние трябва да пътуваме. Ако отидем в някой град на страната за три дни ще се играят шест представления. А има актьори, които там не са виждали на живо на сцената.

По въпроса за отпадането на постановки – много лесно е да се коментира. На предишния Дирекционен съвет се говореше да отпадне "Бяг". Оказа се, че е много по-целесъобразно да възстановим "Бяг" за Октомврийската революция, отколкото съвсем нова пиеса. От много места трябва да се огледат дали трябва да падат. Складове за всичко няма, но това е афиш на театъра, който показваме навсякъде: ето какво играе този театър. Може би трябва по-гъвкаво да се варира и да се играят представленията с повече публика. Например, "Иван Кондарев" веднъж в месеца е напълно достатъчно. Но пиесата трябва да стои още в афиша. "Зидари" също може да е проблем, но веднъж в месеца трябва да се представя, "Майстор Солнес" е изиграна пиеса, има 73 представления. Можем да го спрем за известно време, но да не се разтурва, да върви повече към замразяване. За "Бяг" бяхме готови да го махнем, но ето че той пълни салона.

Относно рекламата не съм съгласен с Велко Кънев – бил съм в друг театър, за който не се пишеше в нашата преса освен в "Народна армия". Ние не можем само да чакаме отвън да дойдат журналистите и да ни покажат по телевизията, по списанията и т.н. след като ние сами не можем да си помогнем.

Друг въпрос – ако дойде едно семейство от трима души и купи билети по два лева, а и тази програма от един лев. Трябва нашите художници да направят към всяка постановка нещо, което

като отвори да знае кой играе, защото не всеки знае кои актьори играят в дадена постановка или театър. Може да се направи и дилпаянка за всяко представление. Това е задължително, защото зрителят трябва да знае пет думи и за автора, и за пиесата му.

Не зная как трябва да коментираме въпроса с посещаемостта, но действително в момента посещението е много слабо, студентите са извън София. А както знаете и в Съветския съюз започват от 15 октомври.

АСЕН ШОПОВ:

Въпросът е за принципния момент на посещението.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Какво принципно? Да спрем да играем пиесите като "Всяка есенна вечер" ли? Не можем и много добре го знаем. За "Зидари" – каква по-хубава реклама от тази, която се направи за пиесата: 35 минути по телевизията се коментира Художествения съвет с най-маститите критици и то в най-гледания час. А ето че проблемите започват. Не е въпросът само рекламата да тръгне. Лично говорих с Кеворк Кеворкян да коментира "Януари".

Не зная дали трябва сутрин по радиото да се казва, че има или няма билети за дадена пиеса. Нека няколко пъти да се каже, че няма билети. Кирил Неделчев трябваше да бъде тук и да говори какво трябва да се направи. Какво стана с онова табло? Например премиерата на операта "Мефистофел" – навсякъде цели колони с плаката на Божидар Икономов. Защо те лепят повече от нас?

БАНЧО БАНОВ:

Въпреки всичко салонът им е празен.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Все пак трябва да се знае за нас, че има премиера...

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имам думата др. Александров Григоров.

АЛЕКСАНДЪР ГРИГОРОВ:

Искам да засегна накратко въпросите, по които се говори. Имам впечатление от работата на театъра и не мога да не засегна тези въпроси.

Първо рекламата – това е реклама-информация и не е достатъчна. Дори и да се спрем на тази листовка – тя излиза твърде късно и формално. Това е единствената ни предварителна реклама. Има поводи да се говори за нашия репертоар – за нови и за стари постановки, да се напомня от време на време за тях. Това трябва да става деликатно и подходящо за Националния театър.

Второ, за утрешната публика – спомням си, че всяка събота и неделя имаше представления сутрин за учащите се, които свикваха с Народния театър. Трябва да намерим начин тази млада публика да идва и да живее с мисълта за Народния театър от ранна възраст. Ние се откъсваме от тях и когато станат на двадесет години започваме да ги търсим, а не те да търсят театъра. Има начин и може да се реши този въпрос.

Трети въпрос – за гостуване на сцени в радиус до 70 километра. Вчера дойде една другарка и ни кани да играем в Ботевград каквото можем. Но с какво можем да излезем? С "Фантазиите на Фарятиев" и "Клопка", "Милионерът и двубой". Технически е невъзможно да излезем с друго, няма сцена.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Защо да не отидем в Пазарджик? Там има техника и можем да изиграем едно представление от голяма сцена, за което нямаме публика. А колко пъти сме отишли във Враца? Съветските театри

гостуват повече от нас.

АЛЕКСАНДЪР ГРИГОРОВ:

Ние имаме малко пиеси, с които можем да пътуваме. От друга страна това се съчетава с много други обстоятелства и ние не можем да губим два дни за едно представление, когато трябва да се преспи на дадено място. Говоря за едно реално разстояние, за да могат да се върнат хората на другия ден и да са работоспособни. А когато правим по-голямо турне това е друг въпрос - през месец юли след като другите театри са завършили сезона и сцените им са свободни и ако ние отидем там ще имаме публика. Не е удобно през септември и октомври да правим турнета, защото никога няма да си отстъпи сцената заради нас. Не е правилно така да се врязваме в работата на тези театри.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Стефан Данаилов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Настоявам, че трябва да се пътува. Окръжният театър много често кани провинциални театри да играят в София. При нас идваха много окръзи. Не може ли когато те идват тук ние да отидем и играем в съответния град. Това лято с Васил Михайлов играхме в "Термите" във Варна - продаваха билетите по 4 и 5 лева за едни дървени столове. Играхме дванадесет представления, след това искаха още пет, защото печелеха много от това. Има си значение да отидем там с афиша си.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Асен Шопов.

АСЕН ШОПОВ:

За желанието на Стефан Данаилов да се отиде в провинцията - това е някаква форма на проявление на театъра, необходима

и предизвикана по редица понятни причини, но малко стои встрани в момента. Вероятно тази тема трябва да се обсъжда при опита да се докоснем до такъв основен момент, а сега натрапчиво се измества важния въпрос. А важният въпрос е характерът на посещаемостта в театъра.

От обясненията на служба "Организация" изводът трезво, ако не искаме да се заблуждаваме, е един: че основното е организирането на представленията, а не посещаването на представленията. Доколкото разбирам съотношението е такова, че липсва оня естествен процент на търсене, който създава нормалното усещане за самочувствие на един институт с авторитет, а процентът на организиране е този, който трябва да ни тревожи. Тук изниква и неудобството, което ме кара да мълча или да говоря – защо аз ще коментирам този въпрос, тъй като нямам нито едно представление. Моментът опира до това, че гостува един театър отвън с определена физиономия и художествена демонстрация и ме развълнува до степен на: "Ето театър". Обсъжда се навън на улицата и навсякъде. И води до бележката, че основният момент е качеството. Такава бележка е отправена и тя не се отнася само до театъра, а до цялостния опит на нацията да мине на релсите на качеството, т. е. какво произвеждаме.

Има неща, които прагматически трябва да бъдат отчетени, в случая отдавна е трябвало да се забележи, че само 150 – 200 програми, които се продават в театъра, значи, че някакъв контакт между театъра и онова, което му предлагаме като непосредствен рекламен материал, е пресъхнал по простата причина, че му я натрапваме на цена един лев, на която зрителят не може да вземе. Това, което се казва за допълнителния момент във вид на листовки и нещо достъпно в този размер, в който е бил от 500 – 600 тираж,

е нормално да се замислим.

Трябва да се раздели въпроса с оценъчните моменти – дали се появяват или не – ние не можем да ги просим, но рекламният момент е на ниво нула. И не количественият му момент го определя, а качественият – никаква фантазия и никакво въображение по въпроса как да се спре вниманието на зрителя към широката програма, която предлага театърът. Не само за нашия театър, а за всички театри този момент не съществува.

С това като че ли се изчерпват въпросите, защото репертоарът е програмен момент, който не можем да обсъждаме, на нас е ясен, че трябва да правим и такива, и такива пиеси и не можем да ударим по въпроса с "дайте заглавия, за да вкараме публиката". Въпросът опира до това, че доверие, условия от първа величина са ни предоставени и е регламентирано правото на първи, водещ театър в национален мащаб, но авторитет не се регламентира. И за авторитета трябва преборване, а то води до съзнанието на разтревоженост тотално в целия състав, че нещо има не в ред. И това "не в ред" е състоянието на представленията ни не като авторски момент. Тук е неудобството, тъй като коментирам вече въобще българския театър. Сатирата има по-добър поток от зрители неорганизиран поради жанровия си характер. Характерът на представленията е на същото ниво, често пъти на такова долнопробно самодейно равнище, че ти става обидно, че отиваш да ги гледаш. Мои собствени представления не мога да гледам там.

Общо взето това е сринато от години наред, но вече става много сложен разговор.

Законният въпрос, с който се сблъскваме искаме или не или конфликта, за който започваме да говорим, щом ще ни притисне такъв момент с новия икономически механизъм, все едно е дали ще

бъде приложен в пълна мяра за нас или не, той резонира там някъде, където производственият момент се превръща в художествен факт – т. е. какво зрителят ще консумира и с какво ще излезе. Не само, че го организираме и го вкарваме в залата, а какво отнася.

Един въпрос, по който ще се реагира: не може така да се пъди публиката от фойето навън, да отиде да пуши. Десет души да излязат и да реагират с настроение на това пак е факт, който работи против нас. Зная, че е въпрос на постановление, но не може така пълдарски: вЪн, вЪн, вЪн... пожарникари, распоредителки – какво е това? За публика, на която казваме "заповядайте" в театъра.

Моментът е в липсата на тоталното усещане, че "имам потребност да отида в Народния театър", от магнетизма на това, което там се прави.

Тук има място за разговор и по въпроси, които др. Азарян повдига: докога играем и как играем преди и след премиерата, как играем за този или за онзи и как играем: дежурно или минаваме през сцената. И въпросът не е до артистите, а до по-предния факт, до постановъчния момент и тук вече става неудобно.

За постановка-звезда или не – това е много стара работа – ето Лебедев: артист, който е с тенденцията да стои като звезда на сцената, няма да има нито едно представление. А във всичките представления съществува усещането за тотален театър. Може на мен да не ми харесва, може аз да имам други вкусови усещания, но едно не мога да отреча, че се отваря завесата и се получава респект от това, че съм излязъл на сцената. И това го имаше в понятието "стария театър". Когато говорим за историята на театъра и за онези, които са живяли само тук, сега времето ни дърпа по някакъв начин, разкъсва, разнищава – и темповете, и цялата

истерия, която съществува, но въпросът е това да сменим в този така наречен национален институт, който ще селектира най-доброто и защото са предоставени най-добрите сили, с които манипулираме в много голяма степен.

На въпроса мога да отговоря само с това, че той стои открит пред нас и ще стои дотогава, докогато не се получи нормалния процент естествен поток от зрители по интерес към касата на театъра. Това, което се казва, че толкова и толкова представления са с голям интерес, толкова със слаб, без интерес и т. н. и се гордеем, че се организира и че сме най-добре... ние сме зле. Не за този театър, въобще за българския театър я докарахме до никаква необходимост у зрителя към театъра, да организираме и да изпълняваме елементарния момент, а не крайния. И ще узреем до момента, че не сме безразлични към това какво показваме. Не може една диферирана идея на сцената да ни удовлетворява и когато зрителят излезе да каже: какво ме агитират тия? И си отива.

Това да посещаваме страната е задача, на която трябва да бъде отговорено, а това да се възстанови театърът и да стъпи на два крака е необходимост, необходимост вътре в театъра.

БТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Този икономически механизъм е във връзка с финансовото, това, което е стимулът. Когато има качество тогава ще действа и количеството.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ:

Искам да кажа, че др. Колев се заблуждава по отношение пиесата "Фантазиите на Фарятиев". Тя беше възстановена и я играхме дори на голям салон при пълен сбор, сега правим нови декори. Тя е съвременна пиеса, с много интересни проблеми и публиката я търси.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николай Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Въпросът е много сложен и се поставя в две плоскости: едната е това, което имаме задача сега да решим, като се осведомим какви представления да останат, да се инжектира посещаемостта и т. н., а другият проблем, който поставя Асен Шопов, е да се огледа изцяло сложността и многообразността на причините защо е намаляла публиката, дали това е национален проблем или е проблем на националния театър. Така, както се поставя, мога да си направя заключение, че театърът е в криза, дали е вярно това или не. Да разделим двата въпроса и ако трябва да се посвети едно заседание на Художествения съвет в разширен състав, на който да се излезе по проблемите на публика – репертоар – театър и какво да се прави не с оглед на някакво кризисно положение, а за някакво подобряване на работата. Могат да се огледат нещата по сложност и по-загълбочено: качеството на нашите постановки, привличането на публиката във връзка с това и т. н.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Ние тук се интересуваме от практическия аспект на работата. Въпросът, който др. Люцканов засегна и по който др. Шопов говори за състоянието на българския театър, не е предмет на нашето заседание. Това е въпрос на критиката и на нашата театрална общественост, на Централния комитет на Партията, на Комитета за култура. Др. Живков постави задача на др. Георги Йорданов да се изследват причините за това спадане на интереса към театъра. Предполагам, че това ще бъде направено от Комитета за култура

който има институти с такова предназначение.

Нашата задача тук е по-скромна и искам да се ориентираме по състоянието на нашата работа и за отношението на публиката към нашите представления. Доволен съм от това разискване, което стана тук. Въпросът е много сложен и жизнен и засяга работата на нашия театър, самочувствието на хората, които творят в него. Веднага искам да кажа, че служба "Организация" си има своето място дотолкова, доколкото има възможност да стигне до много хора, за които би било сложно и биха се отказали от възможността да дойдат и да търсят билети на касата на театъра. Това е служба с полезно действие в системата на театъра. Но аз не съм склонен да абсолютизирам заключенията и изводите на служба "Организация". Има много фактори, които влияят върху посещението и върху отношението на публиката към театъра в даден момент и т.н. Има, разбира се, работа, която не вършим както трябва, не я свършваме и не продължаваме да я вършим по-нататък, което също има своето негативно отношение.

Работата започва с постановката, с качеството, за което тук се говори. А и др. Живнов също каза, че въпросът се свежда до качеството, хората да бъдат уважавани и привлечени от едно високо художествено театрално изкуство. А след това каза да се направи анализ, за да се види на какво се дължат тези неща.

Ние не можем да минем само на касови пиеси и трябва да вършим идеологическа работа с произведения, които влизат в нашия репертоар, които репертоар се изготвя по определени принципи.

Др. Колев раздели заглавията, но ние не можем да се откажем от тези, които влизат в последната група. С "Майстор Солнес" има сложност с това, че момичето, което играе слугинчето, завърши следването си и отиде във Варна. Трудно е да се подготви и

аз говорих с режисьора, който е доста обезсърчен от това, че пада пада нивото на представлението. Момичето играеше много добре, сложен е въпросът с подготовката на друго момиче и за "Майстор Солнес" Дирекционният съвет може да реши да го замразим.

Ние не можем да се откажем да играем "Последен срок" — едно представление с много високи достойнства. Не можем да се откажем и от "Иван Кондарев", който също е с много високи достойнства.

Справката на др. Колев показва, че новите заглавия се търсят повече и това е нормално, но и "Зидари", и "Иван Кондарев", и "Последен срок", и "Двубой" не можем да ги снемем, или замразяваме.

Задачите са в две плоскости; едната е чисто творческата, която вече зависи от нас за това качество, за което говорим. А втората плоскост са задачите, които имаме възможност да решим с оглед на една реклама и пропагандиране на нашата дейност. Но няма защо да се заблуждаваме — ние не вършим нищо. На нас не ни трябваха двама художници плакатисти, а един. В рекламната служба е необходим повече човек с филологическо образование или икономическо. Асен Старейшински, който е един от големите български художници плакатисти, не ни е необходим, защото не върши тази работа, за която е при нас.

Рекламната служба у нас е нула. Чавдар Добрев имаше идеи, предложи ги, тук се каза какво ще се направи и докога, но все едно, че нищо не сме решили. Тук и една витрина не беше направена от художниците. Тук говоря и за Литературното бюро. Формите на пропагандата са най-разнообразни стига да иска човек да сезанимава с тях. Имам пред вид печата — осъдително е, че за "Яну ари" досега не излезе нищо в печата. Имам пред вид освен

статии и рецензиите, интервюта, информации по определени поводи: например за "Последен срок" че има осемдесет представления. Да се организира едно интервю с Иванка Димитрова и Славка Славова – изпълнителки на главната роля – и Крикор Азарян, което интервю ще напомни на хората за "Последен срок", че е едно интересно и хубаво представление. Същото може и с радиото да се организира.

"Майор Барбара" също ще направи осемдесет представления. За "Иван Кондарев" трябва да се намери повод да се върже със значението на Емилиян Станев, със значението на романа. Предстои годишнина на Септемврийското въстание и ние не можем да се откажем от "Иван Кондарев" и най-малкото едно представление трябва да играем на месец.

Имаме много съображения, които можем да използваме за една постоянна реклама в пресата, радиото и телевизията. Но искам да обърна внимание, че Литературното бюро не се занимава с тези проблеми. Също рекламната служба, двамата художници направят по един плакат и с това работата приключва. Рекламното бюро, в лицето на Огнян Фунев и Асен Старейшински, Литературното бюро са предостатъчно хора, заедно с нашите художници, които имат достатъчно сили и възможности да свършат тази работа. За тази цел да се съберат тези хора и да изработят цялостна програма под ръководството на Банчо Банов за вестниците, радиото, телевизията, колони, където да се лепи и т. н. Западният свят се залива с потоци от реклама и информация, която има за цел да го направи осведомен да знае да търси каквото му е необходимо и да бъде привличан. А ние с това не се занимаваме и ако разчитаме на служба "Организация" до никъде няма да стигнем.

Предлагам Дирекционният съвет да вземе следното

РЕШЕНИЕ :

Възлага се на др. Банчо Банов да обсъди този въпрос и да се изготви програма за пропагандиране на продукцията на Народния театър.

Трябва да се помисли за всяко представление какъв повод да се намери. Да се мисли отдалече как ще вкараме в съзнанието на публиката "Ретро", "Всяка есенна вечер". Това са съществени неща и трябва да излезем от тази дрямка.

Като изключим генералния въпрос и за много сериозни язви в нашия театър от гледна точка на професионалното отношение към работата съществуват възможности, които ще ни позволят да вкараме голям процент от публиката в театъра. Това трябва да се направи без протакане и закъснение. Имаме петима драматурзи, трима служба "Реклама", художници и т. н. Говоря за хората, които трябва да се ангажират за изработването на такава програма.

Литературното бюро, което е в ръководството на театъра, е този институт, който трябва да мисли и следи за организиране усилията на всички тези звена за пропагандиране продукцията на нашия театър.

Диплянките да бъдат от две листчета, изработени с вкус, да се печатат по-малко от големите програми. В диплянките да има елементарен минимум информация за автора, произведението му и актьорите. Публиката трябва да разбере, че ние нещо тук променяме. Вестниците ще ни окажат съдействие, радиото също, телевизията и т. н. Но всичко от нас зависи.

Времето и някои проблеми на българския театър налагат да се ориентираме много по-енергично към тази пропаганда. Ние имаме преимущество, че тук човек влиза в приятна обстановка.

А за да се дезинтересират хората от това нещо означава, че ние имаме първо някакви сериозни дефекти в нашата работа за качеството и второ, че не се грижим за пропагандата.

Предлагам "Помагай ми любов" да отпадне. "Емигранти" също пада. За "Всичко е свършено" няма да вземаме решение за отпадане. "Фантазиите на Фарятиев" има 110 представления. Сега ще влезе "Ретро" и ако решим, че не се търси "Фантазиите на Фарятиев" ще я свалим. "Майстор Солнес" трябва да се замрази.

Имате ли други съображения по това предложение? Няма. Приема се.

ВЕЛКО КЪНЕВ:

Не би ли трябвало да се слатат повече представления за пиесите, които се търсят?

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Това е въпрос за планирането.

Отиването в провинцията е свързано с много сложности. Ние трябва да репетираме новите постановки. Ние не можем да работим в спокойна атмосфера. Има неща, които взаимно се изключват – трябва да правим повече постановки, а за това трябва да репетираме повече, няма време за пътувания.

ПО ТОЧКА ЧЕТВЪРТА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

Програмата за месец неомври – да се договори с Димитрина Гюрова и Асен Шопов.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ:

Нямаме още костюми за "Всяка есенна вечер".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Пожарът вероятно ще се играе през месец декември.

Има думата др. Лекова.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Искам разрешението на Съвета: ние слагаме съюзни представления и изхождаме от това, което ни каза др. Колев. Второто е да няма масовки. Насочваме се към "Котка върху горещ ламаринен покрив" и "Неочакван гост", да се качи на голяма сцена "Клопка", тъй като се търси. Пътувала е в провинцията в такъв вариант. Може да се сложи и "Фантазиите на Фарятиев".

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Да се поставят пиеси, от които ще има полза, да носят сбор.

З А К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Поради изчерпване на дневния ред закривам Дирекционния съвет!

/Край 18 часа и 35 минути/

Стенограф:

Райчев
/Р. Райчев - т. 44 40 89/